

Lambda calculus 2

Štruktúra prednášok:

- úvod do syntaxe (gramatika + konvencie)
- sémantika (redukčné pravidlá)
- programovací jazyk nad λ -kalkulom

domáca úloha: interpreter λ -kalkulu, ...

- opakované aplikovanie β -redukcie

Dnes: (alternatíva: https://en.wikipedia.org/wiki/Lambda_calculus)

- vlastnosti β -redukcie
- rekurzia a pevný bod
- de Bruijn indexy (miesto mien premenných)

Rekapitulácia

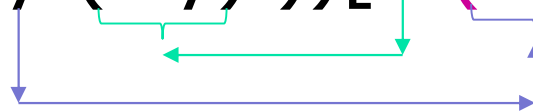
β -redukcia – substitúcia

$$\blacksquare (\lambda x.B) E \rightarrow_{\beta} B[x:E]$$

$\lambda x.\lambda y.(x y)$

$$(\lambda x (\lambda y (x y))) (x y) \rightarrow_{\beta}$$

$$(\lambda y (x y)))[x:(x y)] \rightarrow_{\beta}^{\text{ZLE}} (\lambda y ((x y) y))$$

$(\lambda y.B)[x:M] = \lambda z.(B[y:z][x:M])$
ak $x \in \text{Free}(B)$ && $y \in \text{Free}(M)$

$$(\lambda y (x y)))[x:(x y)] \rightarrow_{\beta} \text{DOBRE}$$

$$(\lambda w (x w)))[x:(x y)] \rightarrow_{\beta}$$

$$(\lambda w ((x y) w)))$$

Emmy
Noether

Terminácia – Noetherovská

- výpočet = opakované aplikácie β -redukcie nemusia skončiť
- *jediná šanca, aby výpočtový model λ -kalkul mohol byť ekvivalentný Turingovmu stroju, a nie konečnému automatu – veľmi vágne a nepresne*

- nekonečná sekvencia

- $\Omega \rightarrow_{\beta} \Omega \rightarrow_{\beta} \Omega \rightarrow_{\beta} \dots$

- neobmedzene puchnúca sekvencia

- $\omega_3 \omega_3 \rightarrow_{\beta} \omega_3 \omega_3 \omega_3 \rightarrow_{\beta} \omega_3 \omega_3 \omega_3 \omega_3$

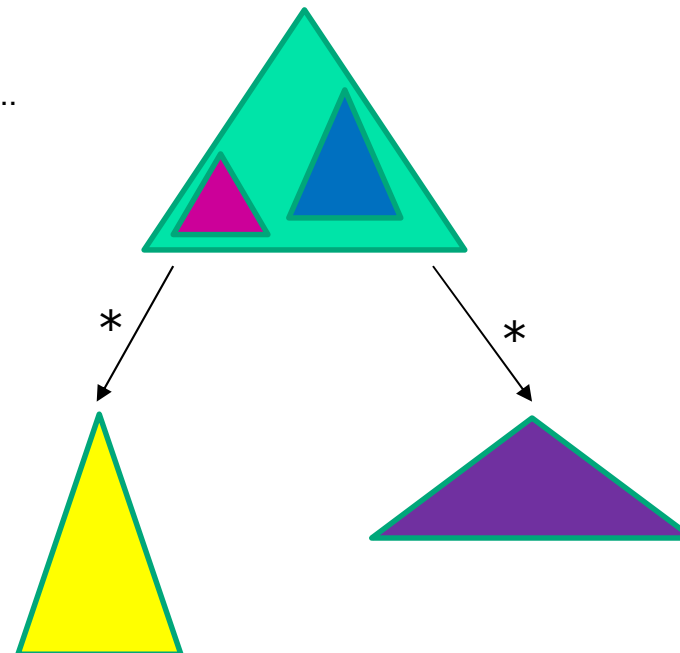
$$\omega = \lambda x. xx = \lambda x. (x x)$$
$$\Omega = \omega \omega$$

Konfluencia-Church-Roser

jednoznačnosť - *problém Janka a Marienky*

- normálna forma (vzhľadom na β -redukciu) je, keď sa už β -redukcia nedá použiť
- či existujú dve rôzne normálne formy (vzhľadom na β -redukciu) ?
- nejednoznačný "výsledok" pre dva rôzne výpočty ($K = \lambda xy.x$, $I = \lambda x.x$, $\Omega = \omega\omega$)
 - $KI\Omega \rightarrow_{\beta} I$ ale aj
 - $KI\Omega \rightarrow_{\beta} KI\Omega \rightarrow_{\beta} KI\Omega \rightarrow_{\beta} \dots$

Syntaktická analýza λ -termu

(bolo na cvičení)

Pri práci s vaším interpretrom vám (ne)bude chýbať:

- **vstup λ termu** – funkcia `fromString :: String -> LExp`, ktorá vám vytvorí vnútornú reprezentáciu z textového reťazca, príklad:

```
parser "\x.xx" = (LAMBDA "x" (LExp (ID "x"), (ID "x")))
```

takejto funkcii sa hovorí syntaktický analyzátor a musíte sa vysporiadať s problémom, keď je vstupný reťazec nekorektný

- použili sme "techniku" rekurzívneho zostupu (Recursive descent), ale o analyzátoroch-parseroch v tejto prednáške bude reč neskôr
- rekurzívny zostup je vhodný len pre isté gramatiky jazykov
- **výstup λ termu** – funkcia `show :: LExp -> String`, ktorá vám vytvorí textovú (čitateľnú) reprezentáciu pre λ term.

čo by Vás mohlo inšpirovať

Fold na termoch

(bolo na cvičení)

```
foldLambda lambda var apl con cn lterm
| lterm == (LAMBDA str exp) =
    lambda str (foldLambda lambda var apl con cn exp)
| lterm == (VAR str) = var str
| lterm == (APP exp1 exp2) =
    apl      (foldLambda lambda var apl con cn exp1)
             (foldLambda lambda var apl con cn exp2)
| lterm == (CON str) = con str
| lterm == (CN int) = cn int
```

```
vars = foldLambda (\x y->y) (\x->[x]) (++) (\_->[]) (\_->[])
```

```
show :: LExp -> String
```

```
show = foldLambda (\x y->"(\\\"++x++\"->\"++y++\"")"
    (\x->x) (\x->\y-> "("++x++" "++y++")" ) (\x->x) (\x->x)
```

čo by Vás mohlo inšpirovať

Fold na termoch

(bolo na cvičení)

```
foldLambda fcie@(lambda,var,apl,con,cn) lterm
  | lterm == (LAMBDA str exp) = lambda str (foldLambda fcie exp)
  | lterm == (VAR str)       = var str
  | lterm == (APP exp1 exp2) = apl  (foldLambda fcie exp1)
                                (foldLambda fcie exp2)
  | lterm == (CON str)       = con str
  | lterm == (CN int)        = cn int
```

```
vars = foldLambda ((\x y->y),(\x->[x]),(++),(\_->[]),(\_->[]))
```

```
show :: LExp -> String
```

```
show = foldLambda ((\x y->"(\\"++x++"->"++y++")"),
  (\x->x),(\x->\y-> "("++x++" "++y++"),(\x->x),(\x->x))
```


η-redukcia

- β-redukcia: $(\lambda x.B) E \rightarrow_{\beta} B[x:E]$
- η-redukcia: $\lambda x (B x) \rightarrow_{\eta} B$ ak $x \notin \text{Free}(B)$

Príklad: $\lambda x (f x) \rightarrow_{\eta} x$, resp. v úvode minulej prednášky bolo

```
let length = λys.(if (null xs) 0 ((+) 1 (length (tail ys)))) in (length ...  
antiη <-  
let length = (λf.λys.(if (null xs) 0 ((+) 1 (f (tail ys)))) ) length in (length ...
```

podmienka je podstatná, lebo ak napr. $B=x$, teda $x \in \text{Free}(B)$, $\lambda x.(x x) \rightarrow_{\eta} x$

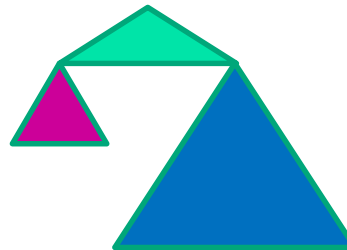
β a η -redukcia

■ $\rightarrow_{\beta\eta}$ je **uzáver** $\rightarrow_{\beta} \cup \rightarrow_{\eta}$ vzhľadom na pod-termý, čo znamená: matematická definícia:

- ak $M \rightarrow_{\beta} N$ alebo $M \rightarrow_{\eta} N$, potom $M \rightarrow_{\beta\eta} N$,
- ak $M \rightarrow_{\beta\eta} N$, potom $(P M) \rightarrow_{\beta\eta} (P N)$ aj $(M Q) \rightarrow_{\beta\eta} (N Q)$,
- ak $M \rightarrow_{\beta\eta} N$, potom $\lambda x.M \rightarrow_{\beta\eta} \lambda x.N$.

Ako to chápe informatik:

- rekurzívne prejdí celý λ -term
- aplikuj \rightarrow_{β} resp. \rightarrow_{η} kde sa len dá

Otázku, ktorú by si mal položiť:

- v akom poradí, preorder, inorder, ...
- a záleží na poradí ?

$$\omega = \lambda x. xx$$

$$\Omega = \omega \omega$$

$$\omega_3 = \lambda x. xxx$$

Vlastnosti β -redukcie

■ existuje nekonečná sekvencia

$$\Omega \rightarrow_{\beta} \Omega \rightarrow_{\beta} \Omega \rightarrow_{\beta} \dots$$

■ existuje neobmedzene puchnúca sekvencia

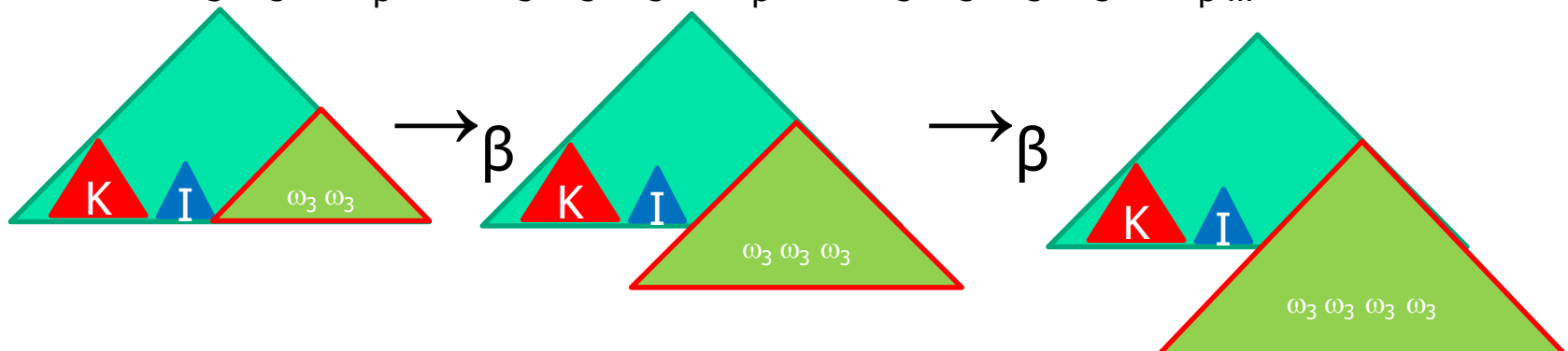
$$\omega_3 \omega_3 \rightarrow_{\beta} \omega_3 \omega_3 \omega_3 \rightarrow_{\beta} \omega_3 \omega_3 \omega_3 \omega_3$$

■ nejednoznačný výsledok – existuje term s konečným a nekonečným odvodením

$$\text{KI}\Omega \rightarrow_{\beta} \text{I} \text{ ale aj}$$

$$\text{KI}\Omega \rightarrow_{\beta} \text{KI}\Omega \rightarrow_{\beta} \text{KI}\Omega \rightarrow_{\beta} \dots$$

$$\text{KI}(\omega_3 \omega_3) \rightarrow_{\beta} \text{KI}(\omega_3 \omega_3 \omega_3) \rightarrow_{\beta} \text{KI}(\omega_3 \omega_3 \omega_3 \omega_3) \rightarrow_{\beta} \dots$$

Stratégia redukcie

(na výbere záleží)

- **$\beta\eta$ -redex**
je podterm λ -termu, ktorý môžeme prepísať β alebo η redukciou
- **normálna forma** λ -termu nemá redex
- **reducibilný** λ -term nie je v normálnej forme
- **Stratégia redukcie** μ je čiastočné zobrazenie λ -termov, že $M \rightarrow_{\beta\eta} \mu(M)$
- μ výpočet je postupnosť $M, \mu(M), \dots, \mu^i(M), \dots$ a môže byť (ne)konečná
- trochu moc teoretické
- ako vyzerá prax ?

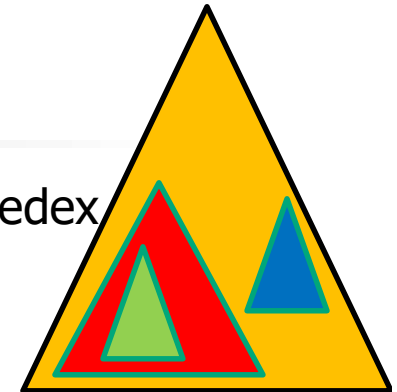
Najznámejšie stratégie

- **leftmost-innermost** – najľavejší redex neobsahuje iný redex

$$(\lambda x.((\lambda y.y) x)) (\lambda z.z) \rightarrow_{\beta} (\lambda x.x) (\lambda z.z) \rightarrow_{\beta} (\lambda z.z)$$

hint: $(\lambda y.y) x \rightarrow_{\beta} x$

redex redukovaný stratégiou je podčiarknutý

- **leftmost-outermost** – najľavejší redex neobsiahnutý v inom redexe

$$(\lambda x.((\lambda y.y) x)) (\lambda z.z) \rightarrow_{\beta} ((\lambda y.y) (\lambda z.z)) \rightarrow_{\beta} (\lambda z.z)$$

hint: $(\lambda x.((\lambda y.y) x)) (\lambda z.z) \rightarrow_{\beta} ((\lambda y.y) x)[x:\lambda z.z] = ((\lambda y.y) (\lambda z.z))$

- **leftmost stratégia** – vyhodnotí funkciu skôr ako argumenty

$$(\lambda x.x)(\lambda y.((\lambda z.z) y)) \rightarrow_{\beta} (\lambda y.((\lambda z.z) y)) \rightarrow_{\beta} (\lambda y.y)$$

- **rightmost stratégia** – vyhodnotí argumenty skôr ako funkciu

$$(\lambda x.x)(\lambda y.((\lambda z.z) y)) \rightarrow_{\beta} (\lambda x.x)(\lambda y.y) \rightarrow_{\beta} (\lambda y.y)$$

Ako to programujeme

- Extrémne drahé riešenie (**prečo**) ?

`nf :: LExp -> LExp` `-- test na normálnu formu`

`nf t = if t == t' then t else nf t' where t' = oneStepβ t`

`((λx.M)N)`

`oneStepβ (APP (LAMBDA x m) n) = substitute m x n`

`(M N)`

`oneStepβ (APP m n) = if m == m' then
 (APP m (oneStepβ n))
 else
 (APP m' n)
 where m' = oneStepβ m`

`(λx.M)`

`oneStepβ (LAMBDA x m) = (LAMBDA x (oneStepβ m))`

- je to innermost či outermost ? Ako vyzerá to druhé ??

Stratégie β -redukcie

Normalizujúca stratégia je taká, ktorá nájde normálnu formu, ak existuje

- **leftmost-innermost** (nie je normalizujúca stratégia)
 - argumenty funkcie sú zredukované skôr ako telo funkcie
 - $KI\Omega \rightarrow_{\beta} KI\Omega \rightarrow_{\beta} KI\Omega \rightarrow_{\beta} \dots$ zacyklí sa pri leftmost-innermost
 - $(\lambda x.x x) (\lambda x.x y) \rightarrow_{\beta} (\lambda x.x x)y \rightarrow_{\beta} (y y)$
- **leftmost-outermost** (je normalizujúca stratégia, toto nie dôkaz !!!)
 - ak je možné dosadiť argumenty do tela funkcie, urobí sa tak ešte pred ich vyhodnotením, ale tým aj kopíruje redexy ☹
 - $KI\Omega \rightarrow_{\beta} I$
 - $(\lambda x.x x) (\lambda x.x y) \rightarrow_{\beta} (\lambda x.x y) (\lambda x.x y) \rightarrow_{\beta} y (\lambda x.x y) \rightarrow_{\beta} y y$
Call by need (lazy)
 - pri aplikácii funkcie sa do jej tela nedosadzuje argument, ale pointer na hodnotu argumentu, ktorý sa časom vyhodnotí

Churchove čísla

- $\underline{0} := \lambda f. \lambda x. x$
- $\underline{1} := \lambda f. \lambda x. f x$
- $\underline{2} := \lambda f. \lambda x. f (f x)$
- ...
- $\underline{n} := \lambda f. \lambda x. f^n x$
- $\text{succ} := \lambda n. \lambda f. \lambda x. (f (n f x)) = f(f^n x)$
- $\text{plus} := \lambda m. \lambda n. \lambda f. \lambda x. m f (n f x)$

definujte mult

$\text{mult} := \lambda m. \lambda n. \lambda f. \lambda x. n (m f) x$

lebo $(m f) = \lambda x. (f^m x)$, potom $(n (m f)) = \lambda x. ((f^m)^n x) = \lambda x. (f^{m \cdot n} x)$

•definujte m^n

$\text{exp} := \lambda m. \lambda n. n m$

$\text{exp } m \ n \ f = n \ m \ f = ((n \ m) f) = (m^n f)$

$\text{exp } m \ n \ f \ x = (m^n f) x = f^{(m \wedge n)} x$

•definujte n-1 (na rozmýšľanie)

Churchove čísla

(pomalšie)

- $\underline{0} := \lambda f. \lambda x. x$
- $\underline{1} := \lambda f. \lambda x. f\ x$
- $\underline{2} := \lambda f. \lambda x. f\ (f\ x)$
- ...
- $\underline{n} := \lambda f. \lambda x. f^n\ x$
- $\text{succ} := \lambda n. \lambda f. \lambda x. (f\ (n\ f\ x))$
- $\text{plus} := \lambda m. \lambda n. \lambda f. \lambda x. ((m\ f)\ (n\ f\ x))$

$$(\text{succ}\ \underline{2}) = (\lambda n. \lambda f. \lambda x. (f\ (n\ f\ x))\ \lambda f. \lambda x. f\ (f\ x)) = \lambda f. \lambda x. f((\lambda f'. \lambda x'. f'\ (f'\ x'))\ f\ x) = \lambda f. \lambda x. (f\ (f\ (f\ x))) = \underline{3}$$

$$\begin{aligned} ((\text{plus}\ \underline{2})\ \underline{2}) &= ((\lambda m. \lambda n. \lambda f. \lambda x. (m\ f)\ (n\ f\ x)\ \underline{2})\ \underline{2}) = \\ &= ((\lambda n. \lambda f. \lambda x. (\underline{2}\ f)\ (n\ f\ x))\ \underline{2}) = \\ &= (\lambda f. \lambda x. (\underline{2}\ f)\ (\underline{2}\ f\ x)) = \\ &= (\lambda f. \lambda x. ((\lambda f'. \lambda x'. f'\ (f'\ x'))\ f)\ (\underline{2}\ f\ x)) = \\ &= (\lambda f. \lambda x. (\lambda x'. f\ (f\ x'))\ (\underline{2}\ f\ x)) = \\ &= (\lambda f. \lambda x. (f\ (f\ (\underline{2}\ f\ x)))) = \\ &= (\lambda f. \lambda x. (f\ (f\ (\lambda f. \lambda x. f\ (f\ x)\ f\ x)))) = (\lambda f. \lambda x. (f\ (f\ (f\ (f\ x))))) = \underline{4} \end{aligned}$$

Už ste to raz videli

(prvá prednáška)

```
succ := λn.λf.λx.f(n f x)
plus := λm.λn.λf.λx. m f (n f x)
mult := λm.λn.λf.λx. n (m f) x
```

```
true  x y = x
false x y = y

ifte  c t e = c t e

two   f x = f (f x)
one   f x = f x
zero  f x = x

incr n f x = f (n f x)
incr = \n->\f->\x->(f (n f x))
add   m n f x = m f (n f x)
add = \m->\n->\f->\x->((m f) (n f x))
mul   m n f x = m (n f) x

isZero n = n (\_ -> false) true

decr n = n (\m f x -> f (m incr zero))
        zero
        (\x -> x)
        zero
```

```
fact :: (forall a. (a->a)->a->a) -> (a->a) -> a -> a
fact n =
    ifte (isZero n)
        one
        (mul n (fact (decr n)))

main =
    -- print $ (decr (add (mul two two) one)) (+1) 0
    -- print $ (fact (add (mul two two) one)) (+1) 0
    print $ (fact (add two
                    (add (mul two two) (mul two two))))
            (+1) 0

-- 3628800
-- (4.75 secs, 2,598,673,208 bytes)
```

Aký je rozdiel medzi týmto interpretrom a tým, čo máte nakódiť na domácu úlohu ?

- Haskell realizuje β -redukciu
- Haskell je striktné typovaný

Pokúste sa dokázať $\text{decr } \underline{n} = \underline{n-1}$.

Súbor: Church.hs

Churchove čísla

(klasickejšia syntax)

Church numerals in JavaScript

```
//identity function
//λ x . x
function identity(x) {
    return x;
}

//Church numeral zero
// λ f . λ x . x
function zero(f) {
    return identity;
}
```

Church numerals in JavaScript

```
//successor function (succ(n) = n + 1)
// λ n . λ f . f (n f x)
function succ(n) {
    return function(f) {
        return function(x) {
            return f(n(f)(x));
        }
    }
}
```

Church numerals in JavaScript

```
//gets a function representing
//the nth church number
function getChurchNumber(n) {
    var ret = zero;
    for (var i = 0; i < n; i++) {
        ret = succ(ret);
    }
    return ret;
}
```

Church numerals in JavaScript

```
//gets the nth church number
function getNaturalNumber(n) {
    var value = 0;
    for (var i = 0; i < n; i++) {
        value += getChurchNumber(i)(
            function(x) {
                return x + 1;
            }
        )(0);
    }
    return value;
}
```

$$n(+1) 0 = n$$

$$n f x = f^n x$$

Testovanie domácej úlohy

Potrebuje prirodzené čísla, použijeme konštrukciu podľa A.Churcha:

- $0 := \lambda f. \lambda x. x$
- $1 := \lambda f. \lambda x. f x$
- $2 := \lambda f. \lambda x. f (f x)$

- $\text{succ} := \lambda n. \lambda f. \lambda x. f (n f x) = \lambda n. \lambda f. \lambda x. (f ((n f) x))$
- $\text{plus} := \lambda m. \lambda n. \lambda f. \lambda x. m f (n f x) = \lambda m. \lambda n. \lambda f. \lambda x. ((m f) ((n f) x))$
-- idea: $f^m(f^n x) = f^{m+n} x$

Zadáme tieto dve konštrukcie:

```
zero = (LAMBDA "f" (LAMBDA "x" (ID "x")))  
succ = (LAMBDA "n" (LAMBDA "f" (LAMBDA "x"  
    (APP (ID "f") (APP (APP (ID "n") (ID "f")) (ID "x"))))))
```

potom vypočítame:

```
one = (APP succ zero) = LAMBDA "f" (LAMBDA "x" (APP (ID "f") (ID "x")))  
two = (APP succ one) = LAMBDA "f" (LAMBDA "x" (APP (ID "f") (APP (ID "f") (ID "x"))))  
three = (APP succ two)  
    = LAMBDA "f" (LAMBDA "x" (APP (ID "f") (APP (ID "f") (APP (ID "f") (ID "x")))))
```


Logika a predikáty

TRUE $:= \lambda x. \lambda y. x := \lambda xy. x = K$ (vráti 1.argument)
FALSE $:= \lambda x. \lambda y. y := \lambda xy. y$ (vráti 2.argument)

AND $:= \lambda x. \lambda y. ((x \ y) \text{ FALSE}) := \lambda xy. x \ y \text{ FALSE}$
AND x y $= ((x \ y) \text{ FALSE})$
OR $:= \lambda x. \lambda y. ((x \text{ TRUE}) \ y) := \lambda xy. x \text{ TRUE } y$
OR x y $= x \text{ TRUE } y$

NOT $:= \lambda x. x \text{ FALSE TRUE}$

IFTHENELSE $:= \lambda c. \lambda x. \lambda y. (c \ x \ y)$

Príklad:

AND TRUE FALSE

$\equiv (\lambda x \ y. x \ y \text{ FALSE}) \text{ TRUE FALSE} \rightarrow_{\beta} \text{TRUE FALSE FALSE}$

$\equiv (\lambda x \ y. x) \text{ FALSE FALSE} \rightarrow_{\beta} \text{FALSE}$

definujte XOR

Kartézsky súčin typov (pár)

PAIR $:= \lambda x. \lambda y. (\lambda c. c \ x \ y) := \lambda x y c. c \ x \ y$

LEFT $:= \lambda x. (x \ \text{TRUE})$

RIGHT $:= \lambda x. (x \ \text{FALSE})$

PAIR A B = $(\lambda c. ((c \ A) \ B))$

TRUE $:= \lambda x. \lambda y. x := \lambda x y. x$

FALSE $:= \lambda x. \lambda y. y := \lambda x y. y$

LEFT (PAIR A B) \equiv

LEFT $((\lambda x y c. c \ x \ y) \ A \ B) \rightarrow_{\beta}$

LEFT $(\lambda c. c \ A \ B) \rightarrow_{\beta}$

$(\lambda x. x \ \text{TRUE}) \ (\lambda c. c \ A \ B) \rightarrow_{\beta}$

$(\lambda c. c \ A \ B) \ (\lambda x y. x) \rightarrow_{\beta}$

$((\lambda x y. x) \ A \ B) \rightarrow_{\beta} A$

definujte 3-ticu.

Konštrukcia n-tice nás oprávňuje písať n-árne funkcie, t.j. funkcie, ktorých argumentom je n-tica – tzv. currying, na počesť pána Haskell Curry:

curry $:: ((a,b) \rightarrow c) \rightarrow a \rightarrow b \rightarrow c$

uncurry $:: (a \rightarrow b \rightarrow c) \rightarrow (a,b) \rightarrow c$

$\lambda(x,y).M$ vs. $(\lambda x. \lambda y. M)$

$\lambda(x,y).M \rightarrow_{\lambda p}. (\lambda x. \lambda y. M) \ (\text{LEFT } p) \ (\text{RIGHT } p)$

Bolo kedysi

```
dvojica a b = pair
  where pair f = f a b

prvy p = p (\ a-> \b -> a)

druhy p = p (\ a-> \b -> b)
```

```
def cons(a, b):
  def pair(f):
    return f(a, b)
  return pair

def head(p):
  return p(lambda a,b :a)

def tail(p):
  return p(lambda a,b:b)

print(head(cons(4,5)))
print(tail(cons(4,5)))
```

```
def pair(a,b):
  return lambda f: f(a,b)

def fst(p):
  return p(lambda a,b: a)

def snd(p):
  return p(lambda a,b: b)

print(fst(pair(4,5)))
```

Všetko, čo by ste chceli
vedieť o Haskellí, ale
báli ste sa spýtať

Otázka z interview

a ako na ňu

Haskell:

```
dvojica a b = pair
  where pair f = f a b
dvojica :: s->t->((s->t->v)->v)
-- inak
dvojica a b = \f -> f a b
dvojica a b f = f a b

prvy (dvojica a b) = a
druhy (dvojica a b) = b

prvy p = p (\x-> \y -> x)
druhy p = p (\x-> \y -> y)

print $ prvý (dvojica 4 5)
print $ druhy (dvojica 4 5)

prvy p = p true
  where true a b = a
druhy p = p false
  where false a b = b
```

Python, JS, ...:

```
def dvojica(a, b):
    def pair(f):
        return f(a, b)
    return pair
# inak
def dvojica(a,b):
    return lambda f: f(a,b)

def head(p):
    return p(lambda a,b :a)

def tail(p):
    return p(lambda a,b:b)

print(head(dvojica(4,5)))
print(tail(dvojica(4,5)))
```

PAIR $:= \lambda x. \lambda y. (\lambda c. c \times y) := \lambda x y c. c \times y$

Súčet typov (disjunkcia)

$A+B$ reprezentujeme ako dvojicu $\text{Bool} \times (A|B)$
teda (TRUE, A) alebo (FALSE, B)

1st	$:= \lambda x. \text{PAIR TRUE } x$	konštruktor pre A
2nd	$:= \lambda y. \text{PAIR FALSE } y$	B
$1^{\text{st}-1}$	$:= \lambda z. \text{RIGHT } z$	deštruktor pre A
$2^{\text{nd}-1}$	$:= \lambda z. \text{RIGHT } z$	B
$?1^{\text{st}-1}$	$:= \lambda z. \text{LEFT } z$	test, či A ?

$1^{\text{st}-1} 1^{\text{st}} A \equiv$
 $(\lambda z. \text{RIGHT } z) (\lambda x. \text{PAIR TRUE } x) A \rightarrow_{\beta}$
 $\text{RIGHT } (\text{PAIR TRUE } A) \rightarrow_{\beta} A$

Zoznamy

Domáca úloha (vaším interpretrom):

- $\text{isNil} (\text{cons } a \text{ Nil}) \rightarrow_{\beta}^*$
- $\text{head} (\text{cons } a \text{ Nil}) \rightarrow_{\beta}^*$
- $\text{tail} (\text{cons } a \text{ Nil}) \rightarrow_{\beta}^*$
- $\text{head} (\text{tail} (\text{cons } a (\text{cons } b \text{ Nil})))$

■ $\text{List } t = \text{Nil} \mid \text{Cons } t (\text{List } t)$

$\text{Nil} = \lambda z.z \text{ TRUE FALSE FALSE}$

$\text{Cons} = \lambda x.\lambda y.\lambda z.z \text{ FALSE } x y$

$\text{head} = \lambda p.p (\lambda x.\lambda y.\lambda z.y)$

$\text{tail} = \lambda p.p (\lambda x.\lambda y.\lambda z.z)$

$\text{isNil} = \lambda p.p (\lambda x.\lambda y.\lambda z.x)$

Odvod'me, napr.:

$$\begin{aligned} \text{isNil Nil} &= (\lambda p.p (\lambda x.\lambda y.\lambda z.x)) (\lambda z.z \text{ TRUE FALSE FALSE}) \rightarrow_{\beta} \\ & ((\lambda z.z \text{ TRUE FALSE FALSE}) (\lambda x.\lambda y.\lambda z.x)) \rightarrow_{\beta} \\ & ((\lambda x.\lambda y.\lambda z.x) \text{ TRUE FALSE FALSE}) \rightarrow_{\beta} \\ & \text{TRUE} \end{aligned}$$

Binárne stromy

- $\text{BinTree } t = \text{Empty} \mid \text{Node } t \ (\text{BinTree } t) \ (\text{BinTree } t)$

$\text{Empty} = \lambda g.g \ \text{TRUE} \ (\lambda x.x) \ (\lambda x.x) \ (\lambda x.x)$

$\text{Node} = \lambda x.\lambda y.\lambda z.\lambda g.g \ \text{FALSE} \ x \ y \ z$

$\text{isEmpty} = \lambda t.t \ (\lambda u.\lambda x.\lambda y.\lambda z.u)$

$\text{root} = \lambda t.t \ (\lambda u.\lambda x.\lambda y.\lambda z.x)$

$\text{left} = \lambda t.t \ (\lambda u.\lambda x.\lambda y.\lambda z.y)$

$\text{right} = \lambda t.t \ (\lambda u.\lambda x.\lambda y.\lambda z.z)$

Binárne stromy

Odvodíme, napr.:

$\text{root (Node a Empty Empty)} \rightarrow_{\beta}$
 $(\lambda t.t (\lambda u.\lambda x.\lambda y.\lambda z.x)) (\text{Node a Empty Empty}) \rightarrow_{\beta}$
 $((\text{Node a Empty Empty}) (\lambda u.\lambda x.\lambda y.\lambda z.x)) \rightarrow_{\beta}$
 $((\lambda x.\lambda y.\lambda z.\lambda g.g \text{ FALSE } x y z) a \text{ Empty Empty}) (\lambda u.\lambda x.\lambda y.\lambda z.x) \rightarrow_{\beta}$
 $((\lambda g.g \text{ FALSE } a \text{ Empty Empty}) (\lambda u.\lambda x.\lambda y.\lambda z.x)) \rightarrow_{\beta}$
 $((\lambda u.\lambda x.\lambda y.\lambda z.x) \text{ FALSE } a \text{ Empty Empty}) (\lambda u.\lambda x.\lambda y.\lambda z.x) \rightarrow_{\beta}$
 $((\lambda u.\lambda x.\lambda y.\lambda z.x) \text{ FALSE } a \text{ Empty Empty}) \rightarrow_{\beta}$
 a

where/let

let $v = N$ in M

vlastne to isté ako

M where $v = N$

$\rightarrow (\lambda v.M) N$

M where $v_1 = N_1$

$v_2 = N_2 \dots$

$v_n = N_n$

$\rightarrow (\lambda(v_1, v_2, \dots, v_n).M) (N_1, \dots, N_n)$

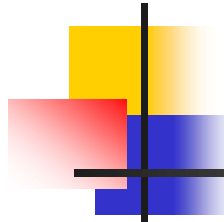
zložený where

$n^*(x+n)$ where

$n = 3$

$x = 4*n+1$

$\rightarrow (\lambda n. (\lambda x.n^*(x+n)) (4*n+1)) 3$

Rekurzia

To, čo stále nevieme, je definovať rekurzívnu funkciu, resp. cyklus.
Na to sa používa konštrukcia pomocou operátora pevného bodu.

Príklad:

$\text{FAC} := \lambda n. (\text{if } (= n 0) 1 (* n (\text{FAC } (- n 1))))$

$\text{FAC} := \lambda n. \text{if } (n = 0) \text{ then } 1 \text{ else } (n * \text{FAC } (n - 1))$

... trik: η -redukcia $(\lambda x. M x) = M$, ak x nie je $\text{Free}(M)$

$\text{FAC} := (\lambda \text{fac}. (\lambda n. (\text{if } (= n 0) 1 (* n (\text{fac } (- n 1))))) \text{FAC})$

$H := \lambda \text{fac}. (\lambda n. (\text{if } (= n 0) 1 (* n (\text{fac } (- n 1)))))$

hľadáme funkciu FAC, ktorá má túto vlastnosť:

$\text{FAC} := (H \text{ FAC}) \quad f x = x$

hľadaná funkcia FAC je *pevný bod* funkcie H

■ Aký je typ Y ??

Pevný bod

Potrebuje trochu teórie:

Veta:

Pre ľubovoľný λ -term F existuje pevný bod, t.j. X také, že $X = F X$.

Dar nebies (operátor pevného bodu):

$$Y = \lambda f. (\lambda x. (f(x x))) (\lambda x. f(x x))$$

potom

$(Y F)$ je pevný bod F , t.j. $(Y F) = F (Y F)$.

Skúsme to (aspoň) overiť:

$$Y F = (\lambda f. (\lambda x. f(x x)) (\lambda x. f(x x))) F \rightarrow_{\beta} (\lambda x. F(x x)) (\lambda x. F(x x)) \rightarrow_{\beta}$$

- $(\lambda x'. F(x' x')) (\lambda x. F(x x)) \rightarrow_{\beta} F(x' x')[x':\lambda x. F(x x)] \rightarrow_{\beta}$
- $F(\lambda x. F(x x) \lambda x. F(x x)) =$
- $F (Y F)$

preto $(Y F)$ je naozaj pevný bod
a je jediný ?

Operátor Y

FAC := (H FAC)

FAC := Y H

H := $\lambda \text{fac} . (\lambda n . (\text{if } (= n 0) 1 (* n (\text{fac } (- n 1)))))$

Platí

$Y H = H (Y H)$

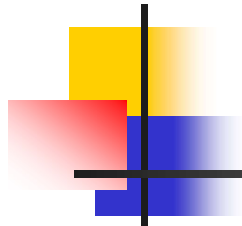
Presvedčíme sa, že Y nám pomôže definovať rekurzívnu funkciu:

$$\text{FAC} = Y H = Y (\lambda \text{fac} . (\lambda n . (\text{if } (= n 0) 1 (* n (\text{fac } (- n 1)))))$$

$$(\lambda f . (\lambda x . f(x x)) (\lambda x . f(x x))) (\lambda \text{fac} . (\lambda n . (\text{if } (= n 0) 1 (* n (\text{fac } (- n 1)))))$$

– toto je faktoriál – verzia nevhodná pre slabšie povahy

$$\begin{aligned} \text{FAC } 1 &= (Y H) 1 && \dots \text{ z vlastnosti pevného bodu } Y H = H (Y H) \\ &= (H (Y H)) 1 \\ &= \lambda \text{fac} . (\lambda n . (\text{if } (= n 0) 1 (* n (\text{fac } (- n 1))))) (Y H) 1 \\ &= \lambda n . (\text{if } (= n 0) 1 (* n ((Y H) (- n 1)))) 1 \\ &= \text{if } (= 1 0) 1 (* 1 ((Y H) (- 1 1))) \\ &= (* 1 ((Y H) (- 1 1))) \\ &= (* 1 ((Y H) 0)) \\ &= (* 1 (H (Y H) 0)) && \dots \text{ trochu zrýchlene} \\ &= (* 1 1) \\ &= 1 \end{aligned}$$

1+2+3+...+n

SUM = $\lambda s. \lambda n. \text{if } (= n 0) 0 (+ n (s (- n 1)))$

DON'T DRINK
AND DERIVE

(Y SUM) 2 =

- $Y (\lambda s. \lambda n. \text{if } (= n 0) 0 (+ n (s (- n 1)))) 2$
- $(\lambda s. \lambda n. \text{if } (= n 0) 0 (+ n (s (- n 1)))) (Y \text{ SUM}) 2$
- $(\lambda n. \text{if } (= n 0) 0 (+ n ((Y \text{ SUM}) (- n 1)))) 2$
- $\text{if } (= 2 0) 0 (+ 2 ((Y \text{ SUM}) (- 2 1)))$
- $(+ 2 ((Y \text{ SUM}) 1))$
- $(+ 2 ((\lambda s. \lambda n. \text{if } (= n 0) 0 (+ n (s (- n 1)))) (Y \text{ SUM}) 1))$
- $(+ 2 ((\lambda n. \text{if } (= n 0) 0 (+ n ((Y \text{ SUM}) (- n 1)))) 1))$
- $(+ 2 ((\text{if } (= 1 0) 0 (+ n ((Y \text{ SUM}) (- 1 1))))))$
- $(+ 2 (+ 1 ((Y \text{ SUM}) 0)))$
- $(+ 2 (+ 1 ((\lambda s. \lambda n. \text{if } (= n 0) 0 (+ n (s (- n 1)))) (Y \text{ SUM}) 0)))$
- $(+ 2 (+ 1 ((\lambda n. \text{if } (= n 0) 0 (+ n ((Y \text{ SUM}) (- n 1)))) 0)))$
- $(+ 2 (+ 1 ((\text{if } (= 0 0) 0 (+ 0 ((Y \text{ SUM}) (- 0 1)))))))$
- $(+ 2 (+ 1 0)) = 3$

Cvičenie

- (na zamyslenie) nájdite príklady funkcií s nekonečným počtom pevných bodov s práve jedným pevným bodom, fix-point : $f\ x = x$
- realizujte interpreter λ kalkulu, pokračujte v kóde z minulého cvičenia tak, aby počítal hodnoty rekurzívnych funkcií

--sucet = \s -> \n -> (if (= n 0) 0 (+ n (s (- n 1))))

```
sucet =  LAMBDA "s"
        (LAMBDA "n"
          (APP
            (APP
              (APP
                (CON "IF")
                (APP (APP (CON "=") (ID "n")) (CN 0)) -- condition
              )
              (CN 0) -- then
            )
            (APP (APP (CON "+") -- else
                      (ID "n"))
              (APP (ID "s")
                (APP (APP (CON "-") (ID "n")) (CN 1)
              )
            )
          )
        )
      )
    )
```


Cvičenie

-- plati $Y f = f(Y f)$

y = LAMBDA "f"

(APP (LAMBDA "x" (APP (ID "f") (APP (ID "x") (ID "x")))))
(LAMBDA "x" (APP (ID "f") (APP (ID "x") (ID "x")))))

$Y = \lambda f.(\lambda x. f(x x)) (\lambda x. f(x x))$

Vyhodnoťte (APP (APP y sucet) CN 4)

1+2+3+4 = 10 ?

A čo faktorial ?

Poznámka:

Obohaťte Váš interpreter o vstavané celé čísla so základnými operáciami (+1, -1, +, *), plus test (napr. na nulu). V opačnom prípade budete bojovať s Church.číslami a interpreter sa vám bude ťažšie ľadiť.

Churchove čísla

(klasickejšia syntax)

Addition

```
// λ m . λ n . λ f . n f (m f x)
function add(m) {
  return function(n) {
    return function(f) {
      return function(x) {
        return n(f)(m(f)(x));
      }
    }
  }
}
```

The Y-Combinator in JavaScript

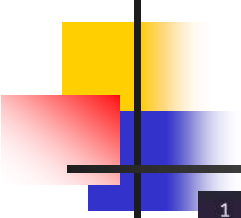
```
function Y(g) {
  return function(x) {
    return g(
      function(y) {
        return x(x)(y);
      }
    );
  }
}

function x() {
  return g(
    function(y) {
      return x(x)(y);
    }
  );
}
```

<http://matt.might.net/articles/implementation-of-recursive-fixed-point-y-combinator-in-javascript-for-memoization/>

Fixed-point combinators in JavaScript: Memoizing recursive functions

<http://matt.might.net/articles/implementation-of-recursive-fixed-point-y-combinator-in-javascript-for-memoization/>

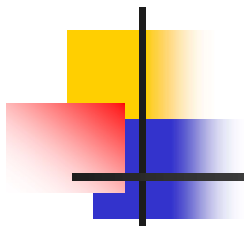
```

1  // Y-Combinator
2  const Y = a => (b => b(b)) (b => a (c => b(b)(c)))
3
4  // isomorphic Church encoding/decoding
5  const Church = {
6    to: n => f => x => Array.from(Array(n)).reduce(f, x),
7    from: f => f(x => x + 1)(0)
8  }
9
10 const True = a => b => a
11 const False = a => b => b
12 const nil = {}
13 const zero = _ => x => x
14 const three = f => x => f(f(f(x)))
15 const ten = f => x => f(f(f(f(f(f(f(f(f(f(x))))))))))
16
17 const succ = n => f => x => f(n(f)(x))
18 const pred = a => b => c => a(d => e => e(d(b))) (_ => c) (a => a)
19 const thunk = a => b => c => a(b)
20 const pair = a => b => c => c(a)(b)
21 const isZero = a => a(_ => False)(True)
22 const not = a => b => c => a(c)(b)
23 const gte = a => b => isZero(sub(b)(a))
24 const lt = a => b => not(gte(a)(b))
25
26 // math
27 const sub = a => b => b(pred)(a)
28 const div = Y(f => q => a => b =>
29   (lt(a)(b)
30     (thunk(pair(q))(a))
31     (thunk(f(succ(q))(sub(a)(b)))(b))
32     )(nil)
33   )(zero)
34
35 // display church pair for humans
36 const toHumanReadable = x => y =>
37   `${Church.from(x)} remainder ${Church.from(y)}`
38
39 const result = div(ten)(three)
40 result(toHumanReadable) ??? 3 remainder 1
41

```

<https://gist.github.com/joelnet/611d5d58164a2486e923ed8569d90fb8>

<https://twitter.com/joelnet/status/1157060845685239808/photo/1>

Viacnásobná rekurzia

(idea)

$\text{foo } x \ y = \dots (\text{goo } x' \ y') \dots (\text{foo } x'' \ y'') \dots$

$\text{goo } x \ y = \dots (\text{foo } x' \ y') \dots (\text{foo } x'' \ y'') \dots$

vektorovo:

$\text{foogoo } (x,y) = ($
 $\dots \text{snd } \$ (\text{foogoo } (x',y')) \dots \text{fst } \$ (\text{foogoo } (x'', y'')) \dots$
 $,$
 $\dots \text{fst } \$ (\text{foogoo } (x', y')) \dots \text{snd } \$ (\text{foogoo } (x'', y'')) \dots$
 $)$

$\underline{X} = (x,y) = \lambda \underline{z}. (\text{foo } (\text{fst } \underline{z}, \text{snd } \underline{z}), \text{goo } (\text{fst } \underline{z}, \text{snd } \underline{z})) \underline{X}$

preto

$\underline{X} = \underline{Y} \ (\ \lambda \underline{z}. (\text{foo } (\text{fst } \underline{z}, \text{snd } \underline{z}), \text{goo } (\text{fst } \underline{z}, \text{snd } \underline{z})) \)$

Viacnásobná rekurzia

Veta o pevnom bode: Pre ľubovoľné F_1, F_2, \dots, F_n existujú X_1, X_2, \dots, X_n , že

$$X_1 = F_1 X_1 X_2 \dots X_n$$

$$X_2 = F_2 X_1 X_2 \dots X_n$$

$$\dots$$

$$X_n = F_n X_1 X_2 \dots X_n.$$

vektorovo:

$$(X_1, X_2, \dots, X_n) = (F_1 X_1 X_2 \dots X_n, F_2 X_1 X_2 \dots X_n, \dots, F_n X_1 X_2 \dots X_n)$$

$$\underline{\mathbf{X}} = (F_1 (p_1 \underline{\mathbf{X}}) (p_2 \underline{\mathbf{X}}) \dots (p_n \underline{\mathbf{X}}), \dots, F_n (p_1 \underline{\mathbf{X}}) (p_2 \underline{\mathbf{X}}) \dots (p_n \underline{\mathbf{X}}))$$

$$\underline{\mathbf{X}} = \lambda \underline{\mathbf{z}}. (F_1 (p_1 \underline{\mathbf{z}}) (p_2 \underline{\mathbf{z}}) \dots (p_n \underline{\mathbf{z}}), \dots, F_n (p_1 \underline{\mathbf{z}}) (p_2 \underline{\mathbf{z}}) \dots (p_n \underline{\mathbf{z}})) \underline{\mathbf{X}}$$

p_i = i-ta projekcia vektora.

preto

$$\underline{\mathbf{X}} = \mathbf{Y} (\lambda \underline{\mathbf{z}}. (F_1 (p_1 \underline{\mathbf{z}}) (p_2 \underline{\mathbf{z}}) \dots (p_n \underline{\mathbf{z}}), \dots, F_n (p_1 \underline{\mathbf{z}}) (p_2 \underline{\mathbf{z}}) \dots (p_n \underline{\mathbf{z}}))))$$

Primitívna rekurzia

(ideovo)

Rózsa Peter, founding mother of recursion theory

Due to the effects of the Great Depression, many university graduates could not find work and Péter began private tutoring. At this time, she also began her graduate studies.

https://en.wikipedia.org/wiki/R%C3%B3zsa_P%C3%A9ter

Primitívne rekurzívna funkcia je:

- 0, resp. nulová funkcia $N^n \rightarrow N$,
- +1, resp. succ: $N \rightarrow N$,
- $p_i x_1 x_2 \dots x_n = x_i$ resp. projekcia $p_i: N^n \rightarrow N$, $p_i x_1 x_2 \dots x_n = x_i$
- $f . g$ resp. kompozícia
 $f x_1 x_2 \dots x_n = g(h_1(x_1 x_2 \dots x_n) \dots h_m(x_1 x_2 \dots x_n))$
- číselná rekurzia z $n+1$ na n :
primitívna rekurzia $g : N^n \rightarrow N$, $h : N^{n+2} \rightarrow N$, potom $f : N^{n+1} \rightarrow N$
 $f \mathbf{0} \quad x_1 x_2 \dots x_n = g(x_1 x_2 \dots x_n)$
 $f \mathbf{(n+1)} x_1 x_2 \dots x_n = h(f(\mathbf{n} x_1 x_2 \dots x_n) \mathbf{n} x_1 x_2 \dots x_n)$

Primitívna rekurzia

Primitívne rekurzívne funkcia je totálna, resp. všade definovaná

- je akákoľvek číselná totálna funkcia ($\mathbb{N} \rightarrow \mathbb{N}$) primitívne rekurzívna ?
- je akákoľvek číselná "haskellovská" totálna funkcia primitívne rekurzívna ? (je predpoklad $n+1 \rightarrow n$ vážne obmedzujúci ?)
- je, Ackermannova funkcia, je jednoduchým príkladom funkcie, ktorá nie je primitívne rekurzívna (1935):

$$A(0, n) = n + 1$$

$$A(m + 1, 0) = A(m, 1)$$

$$A(m + 1, n + 1) = A(m, A(m + 1, n))$$

- Ackermannova funkcia rastie rýchlejšie ako akákoľvek primitívne rek.

https://en.wikipedia.org/wiki/Primitive_recursive_function

https://en.wikipedia.org/wiki/Fast-growing_hierarchy

Viac než primitívna rekurzia

Primitívne rekurzívna funkcia je:

- nulová funkcia $N^n \rightarrow N$,
- $\text{succ}: N \rightarrow N$,
- projekcia $p_i: N^n \rightarrow N$, $p_i x_1 x_2 \dots x_n = x_i$
- kompozícia $f x_1 x_2 \dots x_n = g(h_1(x_1 x_2 \dots x_n) \dots h_m(x_1 x_2 \dots x_n))$
- primitívna rekurzia $g: N^n \rightarrow N$, $h: N^{n+2} \rightarrow N$, potom $f: N^{n+1} \rightarrow N$
 $f 0 \quad x_1 x_2 \dots x_n = g(x_1 x_2 \dots x_n)$
 $f (n+1) x_1 x_2 \dots x_n = h(f(n x_1 x_2 \dots x_n) n x_1 x_2 \dots x_n)$

Parciálne/Čiastočne vyčísliteľná/rekurzívna (nemusí byť totálna):
nech $r: N^{n+1} \rightarrow N$ je primitívne rekurzívna funkcia

- μ -rekurzia definuje $f: N^{n+1} \rightarrow N$
 $f y \quad x_1 x_2 \dots x_n = \min_z. (r(z x_1 x_2 \dots x_n) = y)$

pohľad programátora:

```
f y x1 x2 ... xn =  
    for (int z = 0; ; z++)  
        if ( r(z x1 x2 ... xn) == y ) return z;
```


λ -vypočítateľná funkcia

(technické – na dlhé letné večery)

Parciálna funkcia $f : N^n \rightarrow N$ je **λ -vypočítateľná**, ak existuje λ -term F taký, že $F \underline{x_1} \underline{x_2} \dots \underline{x_n}$ sa zredukuje na $\underline{f \ x_1 \ x_2 \dots \ x_n}$, ak n -tica $x_1 \ x_2 \dots \ x_n$ patrí do def.oboru f
 $F \underline{x_1} \underline{x_2} \dots \underline{x_n}$ nemá normálnu, ak n -tica $x_1 \ x_2 \dots \ x_n$ nepatrí do def.oboru f

Veta: Každá parciálne vyčísliteľná funkcia je λ -vypočítateľná.

Dôkaz:

- nulová fcia, succ, projekcie p_i , kompozícia priamočiaro
- primitívna rekurzia $g : N^n \rightarrow N$, $h : N^{n+2} \rightarrow N$, potom $f : N^{n+1} \rightarrow N$
 $f \ 0 \quad x_1 \ x_2 \dots x_n = g(x_1 \ x_2 \dots x_n)$
 $f \ (n+1) \ x_1 \ x_2 \dots x_n = h(f(n \ x_1 \ x_2 \dots x_n) \ n \ x_1 \ x_2 \dots x_n)$
 $F = \mathbf{Y} (\lambda f. \lambda y. \lambda x_1. \lambda x_2 \dots \lambda x_n. (\text{if } (\text{isZero } y) \ G(x_1 \ x_2 \dots x_n) \text{ then } \\ \text{else } H(f((\text{pred } y) \ x_1 \ x_2 \dots x_n) \ (\text{pred } y) \ x_1 \ x_2 \dots x_n))))$
- μ -rekurzia $r : N^{n+1} \rightarrow N$
 $F = \lambda y \lambda x_1 \lambda x_2 \dots \lambda x_n. \mathbf{Y} (\lambda h. \lambda z. (\text{if } (\text{eq } y \ G(z \ x_1 \ x_2 \dots x_n)) \text{ then } z \text{ else } h \ (\text{succ } z))))$

Veta: Každá λ -vypočítateľná je parciálne vyčísliteľná funkcia.

Weak head normal form

(slabo hlavová normálna forma)

Head normal form (h.n.f)

- $(\lambda x_1. \lambda x_2. \dots \lambda x_k. v) M_1 M_2 \dots M_n$
- v je premenná (resp. konštanta),
- pre ľubovoľné $r \leq n$, $(\dots((v M_1) M_2) \dots M_r)$ nie je redex .

Ak $k=0$, konštanta či premenná s málo argumentami

Ak $k>0$, λ -abstrakcia s nereducibilným telom

Weak head normal form (w.h.n.f)

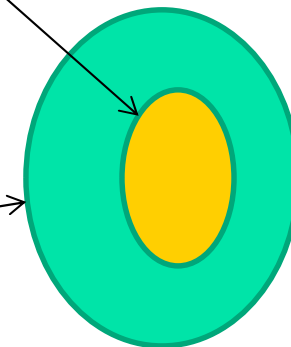
- $v M_1 M_2 \dots M_n$
- v je premenná alebo λ -abstrakcia (resp. konštanta),
- pre ľubovoľné $r \leq n$, $(\dots((v M_1) M_2) \dots M_r)$ nie je redex .

Konštanta, premenná alebo λ -abstrakcia s málo argumentami.

$\lambda x.((\lambda y.y) z)$ nie je h.n.f. (až po red. $((\lambda y.y) z) \rightarrow_{\beta} z$), ale je w.h.n.f.

$(k, n \in \mathbb{N})$

$(n \in \mathbb{N})$

Najznámejšie stratégie

- weak leftmost outermost (call by need/output driven/lazy/full lazy)
$$(\lambda x. \lambda y. (x \ y)) (\lambda z. z) \rightarrow_{\beta} \lambda y. ((\lambda z. z) \ y) \quad \text{w.h.n.f.}$$

redukuje argumenty funkcie, len ak ich treba

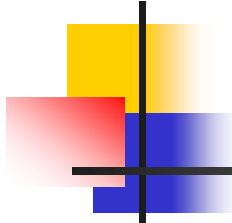
Keďže w.h.n.f. môže obsahovať redex, tak nenormalizuje úplne...

- strong leftmost outermost (call by name/demand driven)
$$(\lambda x. \lambda y. (x \ y)) (\lambda z. z) \rightarrow_{\beta} \lambda y. ((\lambda z. z) \ y) \rightarrow_{\beta} \lambda y. y \quad \text{n.f.}$$

redukuje argumenty funkcie, len ak ich treba, ale pokračuje v hľadaní redexov, kým nejaké sú

normalizuje úplne...

- eager - argumenty najprv (call by value/data driven/strict)
nenormalizuje...

Lazy

- $(\lambda x. \lambda y. (* (+ x x) y) ((\lambda x.x)(* 3 4))) (\lambda x.(+2 x) 6) \rightarrow_{\beta}$
- $(\lambda y. (* (+ ((\lambda x.x)(* 3 4)) ((\lambda x.x)(* 3 4))) y)) (\lambda x.(+2 x) 6) \rightarrow_{\beta}$
- $(* (+ ((\lambda x.x)(* 3 4)) ((\lambda x.x)(* 3 4))) (\lambda x.(+2 x) 6)) \rightarrow_{\beta}$
- $(* (+ (* 3 4) ((\lambda x.x)(* 3 4))) (\lambda x.(+2 x) 6)) \rightarrow_{\beta}$
- $(* (+ 12 ((\lambda x.x)(* 3 4))) (\lambda x.(+2 x) 6)) \rightarrow_{\beta}$
- $(* (+ 12 (* 3 4)) (\lambda x.(+2 x) 6)) \rightarrow_{\beta}$
- $(* (+ 12 12) (\lambda x.(+2 x) 6)) \rightarrow_{\beta}$
- $(* 24 (\lambda x.(+2 x) 6)) \rightarrow_{\beta}$
- $(* 24 (+2 6)) \rightarrow_{\beta}$
- $(* 24 8) \rightarrow_{\beta}$
- 192

Full lazy

- $(\lambda x. \lambda y. (* (+ x x) y) ((\lambda x. x) (* 3 4))) (\lambda x. (+ 2 x) 6) \rightarrow_{\beta}$
- $(\lambda y. (* (+ ((\lambda x. x) (* 3 4)) ((\lambda x. x) (* 3 4))) y) (\lambda x. (+ 2 x) 6)) \rightarrow_{\beta}$
- $(* (+ ((\lambda x. x) (* 3 4)) ((\lambda x. x) (* 3 4))) (\lambda x. (+ 2 x) 6)) \rightarrow_{\beta}$
- $(* (+ (* 3 4) (* 3 4)) (\lambda x. (+ 2 x) 6)) \rightarrow_{\beta}$
- $(* (+ 12 12) (\lambda x. (+ 2 x) 6)) \rightarrow_{\beta}$
- $(* 24 (\lambda x. (+ 2 x) 6)) \rightarrow_{\beta}$
- $(* 24 (+ 2 6)) \rightarrow_{\beta}$
- $(* 24 8) \rightarrow_{\beta}$
- 192

Strict

- $(\lambda x. \lambda y. (* (+ x x) y) ((\lambda x. x) (* 3 4))) (\lambda x. (+ 2 x) 6) \rightarrow_{\beta}$
- $(\lambda x. \lambda y. (* (+ x x) y) ((\lambda x. x) (* 3 4))) (+ 2 6) \rightarrow_{\beta}$
- $(\lambda x. \lambda y. (* (+ x x) y) ((\lambda x. x) (* 3 4))) 8 \rightarrow_{\beta}$
- $(\lambda x. \lambda y. (* (+ x x) y) (* 3 4)) 8 \rightarrow_{\beta}$
- $(\lambda x. \lambda y. (* (+ x x) y) 12) 8 \rightarrow_{\beta}$
- $(\lambda y. (* (+ 12 12) y)) 8 \rightarrow_{\beta}$
- $(* (+ 12 12) 8) \rightarrow_{\beta}$
- $(* 24 8) \rightarrow_{\beta}$
- 192

Eager

- $(\lambda x. \lambda y. (* (+ x x) y) ((\lambda x. x) (* 3 4))) (\lambda x. (+ 2 x) 6) \rightarrow_{\beta}$
- $(\lambda x. \lambda y. (* (+ x x) y) ((\lambda x. x) 12)) (\lambda x. (+ 2 x) 6) \rightarrow_{\beta}$
- $(\lambda x. \lambda y. (* (+ x x) y) 12) (\lambda x. (+ 2 x) 6) \rightarrow_{\beta}$
- $(\lambda x. \lambda y. (* (+ x x) y) 12) (+ 2 6) \rightarrow_{\beta}$
- $(\lambda x. \lambda y. (* (+ x x) y) 12) 8 \rightarrow_{\beta}$
- $(\lambda y. (* (+ 12 12) y)) 8 \rightarrow_{\beta}$
- $(\lambda y. (* 24 y)) 8 \rightarrow_{\beta}$
- $(* 24 8) \rightarrow_{\beta}$
- 192

Church-Rosser vlastnosť

(konzistentnosť λ -kalkulu – *Janko/Marienka vlastnosť*)

pre ľubovoľnú trojicu termov M, M_1, M_2 takých, že

$$M \rightarrow_{\beta}^* M_1 \text{ a } M \rightarrow_{\beta}^* M_2$$

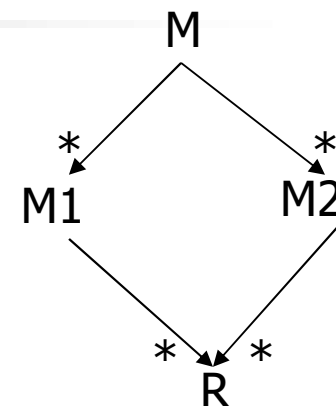
existuje R , že

$$M_1 \rightarrow_{\beta}^* R \text{ a } M_2 \rightarrow_{\beta}^* R$$

Inak:

$$(\leftarrow_{\beta}^* \circ \rightarrow_{\beta}^*) \subseteq (\rightarrow_{\beta}^* \circ \leftarrow_{\beta}^*)$$

teda ak $M_1 \leftarrow_{\beta}^* M \rightarrow_{\beta}^* M_2$, potom existuje R , že $M_1 \rightarrow_{\beta}^* R \leftarrow_{\beta}^* M_2$

Veta: β -redukcia spĺňa Church-Rosserovu vlastnosť

Dôkazy sú technicky náročné:

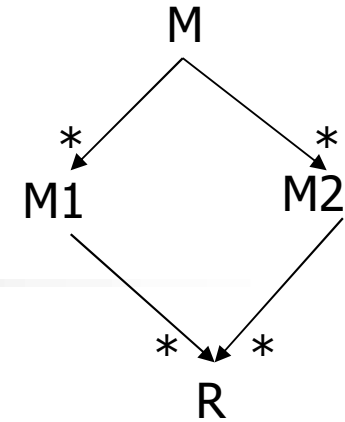
- 1936 Church, Rosser: Some properties of conversion
- 1981 Barendregt
- 1981 Löf, Tait

Dôsledok:

ak term má normálnu formu vzhľadom na \rightarrow_{β} , potom je jednoznačne určená

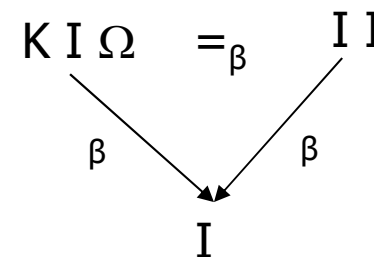

Vysvetlenie

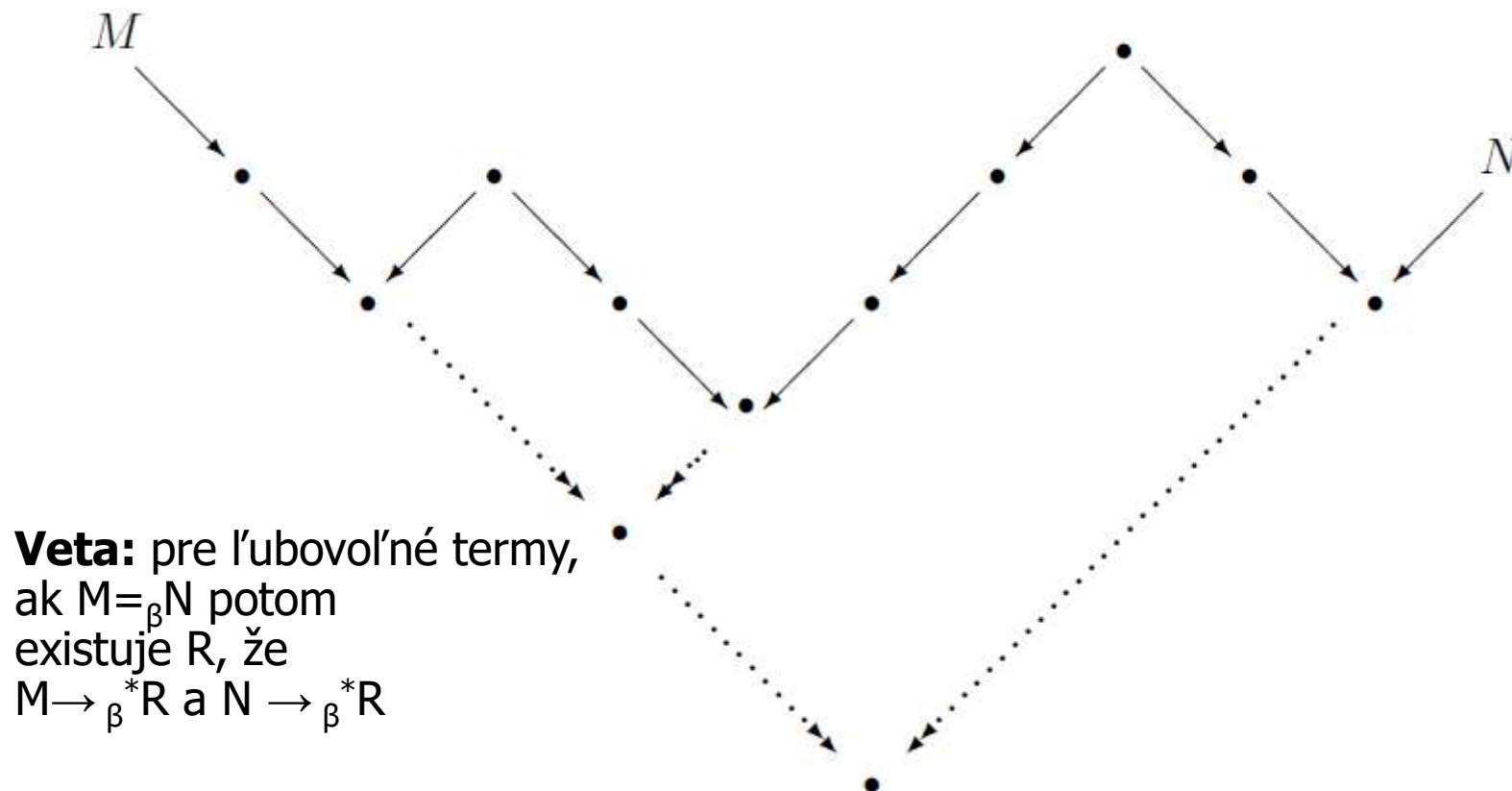

- $(\leftarrow_{\beta}^* \circ \rightarrow_{\beta}^*) \subseteq (\rightarrow_{\beta}^* \circ \leftarrow_{\beta}^*)$
- $x (\leftarrow_{\beta}^* \circ \rightarrow_{\beta}^*) y \Rightarrow x (\rightarrow_{\beta}^* \circ \leftarrow_{\beta}^*) y$
- $\forall m, \exists r:$
$$x \leftarrow_{\beta}^* m \rightarrow_{\beta}^* y \Rightarrow x \rightarrow_{\beta}^* r \leftarrow_{\beta}^* y$$
- $\forall m \exists r:$
$$x \leftarrow_{\beta}^* m \wedge m \rightarrow_{\beta}^* y \Rightarrow x \rightarrow_{\beta}^* r \wedge r \leftarrow_{\beta}^* y$$

β ekvivalencia

■ $=_{\beta}$ definujeme ako $(\rightarrow_{\beta} \cup \leftarrow_{\beta})^*$ Príklad: $K I \Omega =_{\beta} I I$

Slabá Church-Rosser vlastnosť

(*slabá Janko/Marienka vlastnosť*)

pre ľub. trojicu termov M, M_1, M_2 takých, že

$$M \rightarrow M_1 \text{ a } M \rightarrow M_2$$

existuje R , že

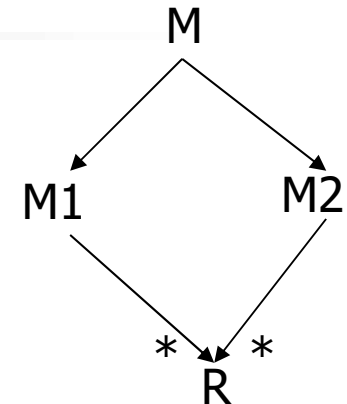
$$M_1 \rightarrow^* R \text{ a } M_2 \rightarrow^* R$$

Inak:

$$(\leftarrow \circ \rightarrow) \subseteq (\rightarrow^* \circ \leftarrow^*)$$

teda ak $M_1 \leftarrow M \rightarrow M_2$, potom existuje R , že $M_1 \rightarrow^* R \leftarrow^* M_2$

■ $\forall m \exists r: x \leftarrow_{\beta} m \wedge m \rightarrow_{\beta} y \Rightarrow x \rightarrow_{\beta}^* r \wedge r \leftarrow_{\beta}^* y$

Veta: **Nech \rightarrow je noetherovská/silne normalizujúca/terminujúca relácia.**

- \rightarrow **má Church-Rosser vlastnosť (confluent) je ekvivalentné s**
- \rightarrow **má slabú Church-Rosser vlastnosť (local confluent)**

Dôkaz: $CR \Rightarrow SCR$, to je jasné...

preto zostáva $SCR \Rightarrow ?? CR$

Zamyslenie: je noetherovská podmienka podstatná, neplatí veta aj bez nej ?

Slabá Church-Rosser vlastnosť

Veta: **Nech \rightarrow je noetherovská/silne normalizujúca/terminujúca relácia:**

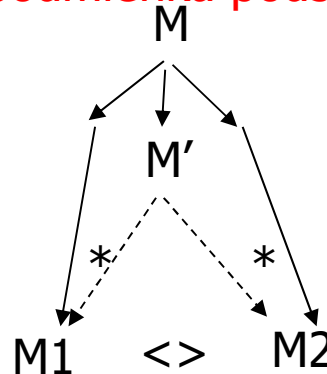
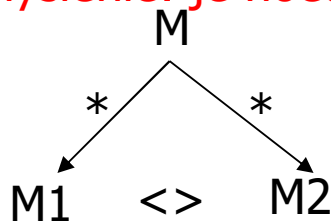
- \rightarrow **má Church-Rosser vlastnosť (confluent) je ekvivalentné s**
- \rightarrow **má slabú Church-Rosser vlastnosť (local confluent)**

Dôkaz sporom:

NOE & SCR implikuje CR, ukážeme **spor**: NOE & SCR & \neg CR:

- (\neg CR): Nech M má dve normálne formy, $M_1 <> M_2$, t.j. $M \rightarrow^* M_1$ a $M \rightarrow^* M_2$.
- M nie je v normálnej forme (ak by bolo, $M=M_1=M_2$ a pritom $M_1 <> M_2$),
- potom existuje M' , že $M \rightarrow M'$,
- M' má tiež dve normálne formy, ak by nie, spor s lokálnou konfluentnosťou,
- M'', M''', M'''' , a t.d' (noetherovskosť relácie vyrobí spor).

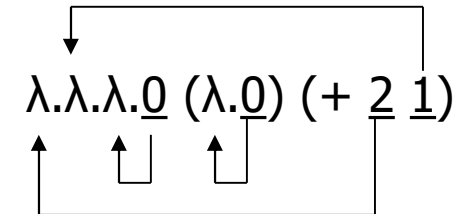
Zamyslenie: je noetherovská podmienka podstatná, neplatí veta aj bez nej ?

de Bruijn index

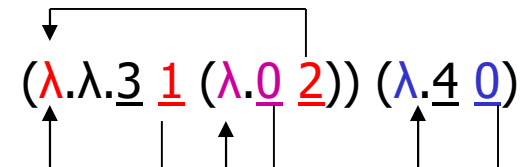
čo robilo problémy pri substitúcii, sú mená premenných
idea (pána de Bruijn): premenné nahradíme indexami

- $\lambda x. (+ x 1)$
 - $\lambda. (+ \underline{0} 1)$
- $\lambda x. \lambda y. \lambda f. f ((\lambda x. x) (+ x y))$
 - $\lambda. \lambda. \lambda. \underline{0} ((\lambda. \underline{0}) (+ \underline{2} \underline{1}))$

index: neform.: cez koľko λ treba vyskákať, aby sme našli λ danej premennej

- α -konverzia neexistuje lebo premenné nemajú mená
 - dôsledok: rôzne premenné môžu mať rovnaký index ($v \neq$ kontextoch)
 - voľné premenné majú index $>$ hĺbkou λ -vnorenia
- $(\lambda x. \lambda y. ((z x) (\lambda u. (u x)))) (\lambda x. (w x))$
 - $(\lambda. \lambda. ((\underline{3} \underline{1}) (\lambda. (\underline{0} \underline{2})))) (\lambda. (\underline{4} \underline{0}))$

β-redukcia s de Bruijn-indexami

Príklady:

- $K = \lambda x. \lambda y. x$
 - $\lambda. \lambda. \underline{1}$
- $S = \lambda x. \lambda y. \lambda z. ((x\ z)\ (y\ z))$
 - $\lambda. \lambda. \lambda. ((\underline{2}\ \underline{0})\ (\underline{1}\ \underline{0}))$
- $\lambda x. (+\ x\ 1)\ 5$
 - $\lambda. (+\ \underline{0}\ 1)\ 5 = (+\ 5\ 1)$

hypotéza, ako by to mohlo fungovať
β-redukcia $(\lambda.M)\ N = M[\underline{0}:N]\ ???$
ale nefunguje...
- $K\ a\ b = (\lambda x. \lambda y. x)\ a\ b$
 - $(\lambda. \lambda. \underline{1}\ a)\ b = \lambda. a\ b = a$

skúsme intuitívne
- $(\lambda x. \lambda y. ((z\ x)\ (\lambda u. (u\ x))))\ (\lambda x. (w\ x))$
 - $(\lambda. \lambda. ((\underline{3}\ \underline{1})\ (\lambda. (\underline{0}\ \underline{2}))))\ (\lambda. (\underline{4}\ \underline{0}))$
 - $(\lambda. \lambda. ((\underline{3}\ \underline{\square})\ (\lambda. (\underline{0}\ \underline{\square}))))\ (\lambda. (\underline{4}\ \underline{0}))$
 - $(\lambda. (\underline{2}\ (\lambda. \underline{5}\ \underline{0}))\ (\lambda. (\underline{0}\ (\lambda. \underline{6}\ \underline{0}))))\ (\lambda y. \underline{z}\ (\lambda x. \underline{w}\ x)\ (\lambda u. \underline{u}\ (\lambda x. \underline{w'}\ x)))$

označíme si miesta, kam sa substituuje
nahrať, ale pozor na voľné premenné

β s de Bruijn.indexami

Substitúcia $[t_0, t_1, \dots, t_n] = [0:t_0][1:t_1]\dots[n:t_n]$

- $k[t_0, t_1, \dots, t_n] = t_k, k \leq n$
- $(M N) [t_0, t_1, \dots, t_n] = (M[t_0, t_1, \dots, t_n] N[t_0, t_1, \dots, t_n])$
- $(\lambda M) [t_0, t_1, \dots, t_n] = (\lambda M[0, t_0^1, t_1^1, \dots, t_n^1])$

t^1 – pripočítaj 1 k voľným premenným

β: $(\lambda M) N = M[N, 0, 1, 2, 3, \dots]$

- $(\lambda. \lambda. 1 a) b = ((\lambda. 1) [a, 0, 1, 2, \dots]) b = (\lambda. (1 [0, a, 1, 2, \dots])) b = \lambda. a \quad b = a$
- a, b sú konštanty neobs. premenné

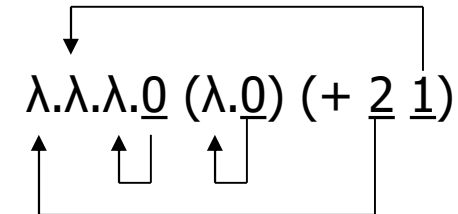
Príklad z predošlého slajdu:

- $(\lambda. \lambda. ((3 \ 1) (\lambda. (0 \ 2)))) (\lambda. (4 \ 0)) =$
 - $\lambda. ((3 \ 1) (\lambda. (0 \ 2))) [(\lambda. (4 \ 0)), 0, 1, 2, \dots] =$
 - $\lambda. (((3 \ 1) [0, (\lambda. (5 \ 0)), 1, 2, \dots]) ((\lambda. (0 \ 2)) [0, (\lambda. (5 \ 0)), 1, 2, \dots])) =$
 - $\lambda. ((2 (\lambda. (5 \ 0))) (\lambda. (0 \ 2) [0, (\lambda. (5 \ 0)), 1, 2, \dots])) =$
 - $\lambda. ((2 (\lambda. (5 \ 0))) (\lambda. (0 \ 2) [0, 1, (\lambda. (6 \ 0)), 2, 3, 4, \dots])))$
 - $\lambda. ((2 (\lambda. (5 \ 0))) (\lambda. (0 (\lambda. (6 \ 0)))))$
- $= (\lambda y. (z (\lambda x. (w \ x))) (\lambda u. (u (\lambda x. (w' \ x)))))$

de Bruijn index

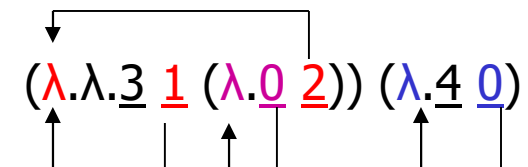
čo robilo problémy pri substitúcii, sú mená premenných
idea (pána de Bruijn): premenné nahradíme indexami

- $\lambda x. (+ x 1)$
 - $\lambda. (+ \underline{0} 1)$
- $\lambda x. \lambda y. \lambda f. f ((\lambda x. x) (+ x y))$
 - $\lambda. \lambda. \lambda. \underline{0} ((\lambda. \underline{0}) (+ \underline{2} \underline{1}))$

index: neform.: cez koľko λ treba vyskákať, aby sme našli λ danej premennej

- α -konverzia neexistuje lebo premenné nemajú mená
- dôsledok: rôzne premenné môžu mať rovnaký index (v \neq kontextoch)
- voľné premenné majú index $>$ hĺbkou λ -vnorenia

β-redukcia s de Bruijn-indexami

Príklady:

- $K = \lambda x. \lambda y. x$
 - $\lambda. \lambda. \underline{1}$
- $S = \lambda x. \lambda y. \lambda z. ((x\ z)\ (y\ z))$
 - $\lambda. \lambda. \lambda. ((\underline{2}\ \underline{0})\ (\underline{1}\ \underline{0}))$

- $\lambda x. (+\ x\ 1)\ 5$
 - $\lambda. (+\ \underline{0}\ 1)\ 5 = (+\ 5\ 1)$

hypotéza, ako by to mohlo fungovať
β-redukcia $(\lambda.M)\ N = M[\underline{0}:N]\ ???$
ale nefunguje...

- $K\ a\ b = (\lambda x. \lambda y. x)\ a\ b$
 - $(\lambda. \lambda. \underline{1}\ a)\ b = \lambda. a\ b = a$

skúsme intuitívne

- $(\lambda x. \lambda y. ((z\ x)\ (\lambda u. (u\ x))))\ (\lambda x. (w\ x))$
 - $(\lambda. \lambda. ((\underline{3}\ \underline{1})\ (\lambda. (\underline{0}\ \underline{2}))))\ (\lambda. (\underline{4}\ \underline{0}))$
 - $(\lambda. \lambda. ((\underline{3}\ \underline{\square})\ (\lambda. (\underline{0}\ \underline{\square}))))\ (\lambda. (\underline{4}\ \underline{0}))$
 - $(\lambda. (\underline{2}\ (\lambda. \underline{5}\ \underline{0}))\ (\lambda. (\underline{0}\ (\lambda. \underline{6}\ \underline{0}))))\ (\lambda y. \underline{z}\ (\lambda x. \underline{w}\ x)\ (\lambda u. \underline{u}\ (\lambda x. \underline{w'}\ x)))$

označíme si miesta, kam sa substituuje
nahrať, ale pozor na voľné premenné

- $K = \lambda x. \lambda y. x$
 - $\lambda. \lambda. \underline{1}$
- $S = \lambda x. \lambda y. \lambda z. x \ z \ (y \ z)$
 - $\lambda. \lambda. \lambda. \underline{2} \ \underline{0} \ (\underline{1} \ \underline{0})$

Ďalší testovací příklad

- $S \ K \ K = ((\lambda. \lambda. \lambda. \underline{2} \ \underline{0} \ (\underline{1} \ \underline{0})) \ \lambda. \lambda. \underline{1}) \ \lambda. \lambda. \underline{1} =$
 - $(\lambda. \lambda. \underline{2} \ \underline{0} \ (\underline{1} \ \underline{0})) [\lambda. \lambda. \underline{1}, \underline{0}, \underline{1}, \underline{2}, \dots] \ \lambda. \lambda. \underline{1} =$
 - $(\lambda. \lambda. (\underline{2} \ \underline{0} \ (\underline{1} \ \underline{0}))) [\underline{0}, \underline{1}, \lambda. \lambda. \underline{1}, \underline{0}, \underline{1}, \underline{2}, \dots] \ \lambda. \lambda. \underline{1} =$
 - $(\lambda. \lambda. ((\lambda. \lambda. \underline{1}) \ \underline{0} \ (\underline{1} \ \underline{0}))) \ \lambda. \lambda. \underline{1} =$
 - $(\lambda. ((\lambda. \lambda. \underline{1}) \ \underline{0} \ (\underline{1} \ \underline{0}))) [\lambda. \lambda. \underline{1}, \underline{0}, \underline{1}, \underline{2}, \dots] =$
 - $\lambda. (((\lambda. \lambda. \underline{1}) \ \underline{0} \ (\underline{1} \ \underline{0})) [\underline{0}, \lambda. \lambda. \underline{1}, \underline{0}, \underline{1}, \underline{2}, \dots]) =$
 - $\lambda. ((\lambda. \lambda. \underline{1}) \ \underline{0} \ (\lambda. \lambda. \underline{1} \ \underline{0})) =$
 - $\lambda. \underline{0} = I$

Cvičenie

Prepíšte do de Bruijn notácie

- $\lambda x. \lambda y. y (\lambda z. z x) x$
- $\lambda x. (\lambda x. x x) (\lambda y. y (\lambda z. x))$
- $(\lambda x. + x ((\lambda y. y) (- x (\lambda z. 3)(\lambda y. y y))))$

Definujte funkciu na prevod do de Bruijn notácie.

Implementujte β -redukciu s pomocnými funkciami